

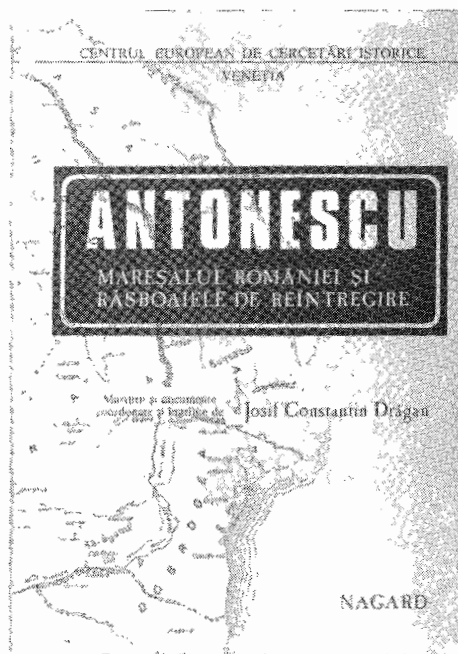
EUROPA ȘI NEAMUL ROMANESC

FOAIA MISCĂRII ROMÂNE PENTRU UNITATEA EUROPEI

Iosif Constantin Drăgan MAREȘALUL ROMÂNIEI ȘI RĂȘBOAIELE DE ÎNTREGIRE

(VENEȚIA, NAGARD, CENTRUL EUROPEAN DE CERCETĂRI ISTORICE,
1986, 656 p.)

Tipărit în condiții grafice remarcabile, cu numeroase fotografii și hărți, volumul se impune ca lucrare de calitate despre România anilor ultimului război. Este primul volum (limitat la studiul Mareșalului Antonescu) dintr-o serie încă nespecificată (cuprinzând războaiele de reîntregire). Prin stilul clar și subiectul controversat, volumul captează imediat atenția și se citește cu interes, fie că ne place sau nu subiectul sau personalitatea autorului și legăturile sale cu Președintele Ceaușescu. Trebuie subliniat de la început, lucrarea dovedește o independență completă de gândire și opinie față de ideologia din țară. Este uimitor cum o persoană ca autorul (care predă lecții la Universitățile din România, care a înființat o Fundație culturală la Lugoj și care se află în termeni de prietenie cu cele mai înalte personalități din țară) a îndrăznit să-și expună în scris concepția - diametral opusă dogmei comuniste - despre cel mai controversat subiect al istoriei noastre contemporane. Mai mult, lucrarea dovedește o independență absolută și față de istoria acceptată în Occident, istorie prelucrată, ca și cea din Est, după interesele politicianilor aflați la putere. În combaterea tezelor comuniste din Est și a celor sioniste din Vest, lucrarea folosește o argumentație eficientă, o analiză

extensivă a evenimentelor și atât de pertinentă încât, dacă nu l-am cunoaște pe autor, am fi tentați să credem că s-a alăturat cu trup și suflet acelor istorici curajoși numiți *revizioniști*, grupați în jurul Institutului de Revizii Istorice din California. Acest Institut a

fost incendiat de făptași «necunoscuți» în iulie 1985 pentru a i se distruge arhiva, adică evidențele folosite de membrii lui când contestă prin publicații și conferințe istoria oficială estică și vestică.

Conform istoricilor din RSR sau din Occident (printre ultimii cel mai versatil fiind Vlad Georgescu de la Europa Liberă), Mareșalul Antonescu a fost un conducător politic fascist, care a împins România în războiul falimentar terminat prin dezastrul țării în 1944. Ca urmare, susțin acești istorici din Est și Vest, Mareșalul Antonescu a fost condamnat pe bună dreptate la moarte.

Volumul editat și îngrijit de Josif Constantin Drăgan demonstrează falsitatea acestei teze, prezintă situația diplomatică din 1944 în lumina unor documente ignorate cu bună știință de istoricii oficiali (ca și de cei din categoria lui Vlad Georgescu) și îl înfățișează pe Mareșal așa cum a fost în realitate, un militar brav și bine avizat, patriot luminat și politician perfect conștient de situația reală a țării, de forțele ei pozitive și -mai ales - de cele negative. Volumul relatează despre discuțiile purtate de diplomații români (cu știința Mareșalului) și despre condițiile favorabile oferite Mareșalului de conducătorii sovietici pentru ieșirea României din război; se subliniază că Antonescu întruchipa singura entitate cu care Sovieticii înțelegeau să discute, neavând suficientă încredere în partidele politice și versatilitatea conducătorilor lor; se arată cum un grup de complotiști avizi de putere, grupați în jurul Regelui Mihai, frustrați de faptul că Sovieticii nu-i luau în serios, l-au arestat pe Mareșal înainte ca acesta să accepte condițiile de armistițiu și au oferit țara Sovietelor, renunțând la orice condiții, cumpărând astfel atenția Sovieticilor; cum, drept răsplată, au fost puși în posturi de decizie.

În volum se arată că dezastrul țării s-a produs tocmai din cauza acestei acțiuni iresponsabile. Nefiind ținuți de nici o condiție, Sovieticii au făcut ce au vrut din România, au ignorat toate promisiunile anterioare, și-au impus voința la toate nivelele și în toate sectoarele, iar agenții lor, ajunși la putere în București, au umplut închisorile cu toți cei ce rezistau.

În continuare se arată că proaspeții investiți cu puterea au ascuns țării faptul că URSS oferise condiții, pretinzând că for-

mula folosită de ei era singura soluție posibilă în 1944. Ei au trimis în judecată pentru dezastrul țării tocmai pe cei care ar fi putut să-l evite dacă ar fi fost lăsați, adică pe Mareșalul Antonescu și pe miniștrii săi; se mai arată că Regele Mihai, care patronase infamia și adusese țara la dezastru, rămânea pe tron și era decorat de Sovietici cu cea mai înaltă distincție a lor, Ordinul Victoria.

Deși indivizii care vând o țară și un popor în schimbul câtorva posturi bine plătite merită cea mai severă înfierare, autorul îi tratează în mod civilizată, mărgininu-se să le descrie faptele imunde cu acuratețe și oarecare detașare, lăsând mai ales cititorului sarcina de a trage concluziile.

Volumul e alcătuit sub forma unui dialog care se desfășoară între Profesorul Drăgan și Colonelul Gheorghe Magherescu, fost membru (pe când era căpitan) în Cabinetul Militar al Mareșalului. Amândoi participanții în discuție prezintă, rând pe rând, documente și amintiri, sau folosesc citate din diferite cărți de referință, pentru a face portretul Mareșalului și a descifra o multitudine de evenimente politice, sociale, militare, diplomatice etc., în care a luat parte Conducătorul. În plus, Josif Constantin Drăgan face un istoric al României și al vechii Dacii, făcând referință și la invadatorii de toate categoriile, începând cu năvălirile barbare, înfierând agresiunea maghiară și ocuparea Transilvaniei, și continuând cu infiltrările mai noi ale Evreilor și Țiganilor. Faptul că Drăgan are curajul să discute cu imparțialitate și acest inevitabil aspect al istoriei României moderne îl determină pe Vlad Georgescu să taxeze cartea ca fiind «deprimant antisemită» (ceea ce e fals, deoarece Drăgan nu face decât să prezinte fapte controlabile, abținându-se de la orice învinuire).

Colonelul Magherescu este un personaj binecunoscut în exil, el fiind interlocutorul lui Larry Watts din cartea acestuia *În serviciul Mareșalului*. Este deci personajul care a fost numit în exil «Căpitanul X», până când revista noastră «New York Spectator» i-a publicat pentru prima dată numele. Scurta istorie a acestui pseudonim arată confuzia care domnește în anumite cercuri de aici. Iată despre ce e vorba:

După apariția cărții lui Watts (1985), un redactor al unui cunoscut ziar românesc din Paris, declarându-se prieten cu Watts,

publică o serie de articole în care pretindea că știa numele interlocutorului, dar îl ținea secret. Redactorul insinua că Watts își inter-

vievasse interlocutorul la București, fără știrea Securității, că numai așa putuse Watts să scrie adevărul despre Mareșal și că el, redac-

*Mareșalul
Ion Antonescu*

torul de la Paris, îl apăra pe Magherescu de reacțiunea Securității, dându-i numele conspirativ de Căpitanul X. Această poziție a fost preluată de alți publiciști din exil, toți asumându-și cu emfază preocupări asemănătoare, de a-l apăra pe interlocutorul lui Watts de mâna Securității. Faptul este un exemplu tipic de dezinformare desigur inocentă (căci preopinienții erau bine intenționați), dar de o fantezie nepermisă unor oameni cu discernământ.

Adevărul e că Josif Constantin Drăgan îl invitase pe Col. Magherescu la Palma de Mallorca încă din 1981 și că lucra cu el încă de atunci la cartea de față. Cartea lui Watts a apărut în 1985, după 4 ani! Cei ce cunosc spiritul ironic al lui Drăgan își pot imagina zâmbetul acestuia la citirea articolelor despre grija unor corifei ai exilului de a-l «apăra» pe Col. Magherescu.

Acum, fiind vorba despre același interlocutor în două cărți diferite, este normal ca unele amintiri, comentarii și referiri să se repete. Cartea lui Drăgan reia apoi și unele teze publicate de Nicolae Baciu în *Yalta și crucificarea României*, de pildă condițiile oferite de Stalin lui Antonescu. Față de lucrările Domnilor Baciu și Watts, cartea Profesorului Drăgan este mult mai bogată în amănunte, mai documentată și documentantă; în plus, e lipsită de unele inadvertențe, strecurate în celelalte două cărți. Este evident că echipa de cercetători de la Centrul European din Veneția a reluat și analizat diferite puncte obscure din cărțile celorlalți doi autori și le-au soluționat sau eliminat.

Unul din episoadele eliminate, episod important și covârșitor de trist pentru compatrioții conștienți este descrierea pe care Col. Magherescu o face în cartea lui Watts privitoare la atitudinea ofițerilor din Cabinetul Militar al Mareșalului, când au aflat de arestarea comandantului lor la Palat. Colonelul Magherescu arătase în cartea lui Watts cum acești ofițeri s-au consumat în discuții sterile (el fiind de față la aceste discuții) și au lăsat să treacă după-amiaza fără să trimită la Palat un pluton care ar fi putut să-l elibereze pe Mareșal într-o jumătate de oră. Este evi-

dent că Drăgan a eliminat cu bună știință acest extrem de penibil episod. A făcut bine sau rău?

Intenția a fost, fără îndoială bună, Dl Drăgan vrând să scutească pe cititorul său de sentimentul profund dezagreabil pe care-l încearcă cititorul cărții lui Watts când ajunge la acest episod (Watts, op. c., vol. II, pp. 111-117). Lectura episodului este mai mult decât dezagreabilă, este revoltătoare, fiindcă cititorul înțelege, cu toate ocolirile lui Magherescu, că oamenii aceia n-au fost la înălțimea încrederii pe care Mareșalul o investise în ei. Mai toți erau ofițeri superiori și fuseseră aleși dintre cei mai apropiați colaboratori ai Mareșalului. Și totuși, când Mareșalul a ajuns în acel cumplit moment de cumpănă, nici unul n-a fost în stare să ia o hotărâre bărbătească, să se pună în fruntea unui detașament militar și să plece la Palat pentru a-și elibera comandantul.

Cunoașterea acestui episod va fi extrem de utilă generației viitoare în cazul că, după dispariția generației noastre, terfelită și dezorientată, se va ajunge la o regenerare a valorilor naționale și la o nouă selecție și distribuire de răspunderi. Din acest episod negativ, generația viitoare are de tras învățăminte de ordin major, de pildă, că răspunderea nu poate fi încredințată unor oameni (oricât ar fi ei de experimentați în câmpul lor de activitate) dacă n-au fost antrenați în prealabil în funcțiile specifice elitei. Neavând o elită care să-l secondeze, ultimul nostru mare voievod, Mareșalul, oricât a fost el de viteaz, a pierdut confruntarea, apoi și-a pierdut viața; odată cu el, noi toți ne-am pierdut țara, ne-am pierdut rostul ca neam, ne-am pierdut valorile naționale. O pierdere imensă, inestimabilă. Pentru crearea acestor valori înaintașii noștri au luptat 2000 de ani, trecând prin mii de înfrângeri și victorii. Cu aceste valori nu glumesc decât veneticii. De aceea ar fi fost bine dacă Dl Drăgan, avându-l pe Magherescu la dispoziție, ar fi reluat și analizat episodul în chestiune și dacă ar fi asociat câțiva experți la discuție, astfel ca toți împreună să elaboreze un raport documentat privitor la acest nefericit episod.

De fapt, Profesorul Drăgan e departe de a ignora necesitatea creării unei elite românești. Într-adevăr, în partea unde discută istoria neamului, analizează cronica

năvălirilor sau a infiltrărilor nu pentru a invecina pe străini, ci pentru a pleda în favoarea unei identități românești, a unei elite, a unei conștiințe naționale, care să ne păstreze uniți în fața invaziilor. Mai întâi înfierează agresiunea maghiară, apoi atinge problema delicată a Evreilor și Țiganilor. Fără a stigmatiza pe nimeni, Drăgan discută revolta din 1907, când țăranilor le-a ajuns cuțitul la os, fiind exploatați de vechii și arendași, în majoritate Evrei. Ridicând această problemă, Drăgan se situează din nou în opoziție cu teoria comunistă, care spune că în 1907 țăranii s-ar fi revoltat împotriva boierilor asupritori. Țăranii nu se puteau revolta împotriva boierilor, căci aceștia erau în marea lor majoritate absenteiști. Nu ei exploatau, ci arendașii. Într-adevăr, revolta a început în Nordul Moldovei, prin pedepsirea arendașului Fischer. Teza împotriva boierilor a fost intenționat formulată fals în vremea când ideologia era dirijată de un Friedman-Câmpina, care își apăra coreligionarii.

În privința celorlalți, Drăgan arată că Țiganii se înmulțesc de cinci ori mai repede decât Românii și că în curând s-ar putea să ajungă predominanți. Autorul arată că preferințele acestor imigranți se îndreaptă «spre posturi de oprimare, în poliție, pușcării, distinguându-se la Canalul Dunăre - Marea Neagră, în majoritatea închisorilor, în meseriile care cer sânge rece, cruzime, lipsă de scrupule, dar mai ales spirit rasial vindicativ, contrar aparențelor superficiale de ploconeli și jeluiri». Cei ce au făcut canalul își amintesc, desigur, de Stănciugel, care ilustra perfect acum vreo trei decenii ceea ce scrie Drăgan azi: Stănciugel a aruncat de vii în cuptorul de cărămidă doi deținuți care îndrăsniseră să-l înfrunte. Act identic cu al Anei Pauker, care a băgat de viu la Crematoriul din București pe elevul Lugoșianu, un băiat de 15 ani fiindcă (dacă amintirea nu ne înșală) într-un joc cu alți copii, ar fi pus la cale «un atentat împotriva iubitei noastre Ana».

În unele paragrafe, Drăgan folosește o anumită reticență, numită eufemism. De pildă, întrebuințează termenul Mogiori pentru Maghiari, Cazari pentru Evrei, Indieni pentru Țigani, convins poate că evită astfel o posibilă acuzație de rasism. Scrisul său combate într-adevăr ideologia rasistă, ovațio-

nează Revoluția Franceză, slăvește democrația occidentală, denunță pe legionari, condamnă hitlerismul, dar nu menționează că cine aderă la o astfel de orientare trebuie, vrând-nevrând, să accepte egalitatea și fraternitatea cu Țiganii, chiar cu Hotenotoșii; dar să pretindă că nu observă supremația pe care, în acest sistem, o dețin Evreii. Altfel, teoria nu ține.

Volumul constituie o contribuție de valoare incontestabilă la istoria Românilor din timpul ultimului război, fiind o carte de atitudine pozitivă, de principii sănătoase, expuse cu un curaj neobișnuit. Dacă și alți prieteni ai Președintelui Ceaușescu vor scrie cărți asemănătoare, faptul va trezi multe speranțe adormite. Să fie această frumoasă lucrare un semnal?

În încheiere, vom semnala că DI Drăgan nu e la primul său act patriotic. Acum câțiva ani a făcut altă dovadă de curaj și iscusință, când, folosind relațiile sale de nivel ministerial de la București, a introdus în țară 10.000 exemplare din *Istoria literaturii române* de Călinescu, interzisă până atunci, determinând o cotitură esențială în viața literară românească.

Impactul pe care cartea îl are asupra opiniei publice chiar de acum, de la apariție, rezultă din falsurile rostite împotriva ei. De pildă, Vlad Georgescu a prezentat cartea ascultătorilor din România ca fiind «hagiografie». Evenimentele istorice discutate în carte, teribila controversă dintre versiunea oficială a lui 23 august și cea discutată de Drăgan cu Magherescu, acuzarea gravă de trădare în care e implicat ex-Regele Mihai, toate sunt pentru DI Vlad Georgescu «hagiografie». De aceea probabil nu le-a împărtășit ascultătorilor săi. Este o nouă dovadă clară de felul cum Radio Europa Liberă își dezinformează ascultătorii. Nu e nici primul nici ultimul caz; cu toate acestea șefii lui Vlad Georgescu din Washington rămân, ca și în trecut, indiferenți.

(NEW YORK SPECTATOR,
Nr. 19-20, august 1986)

ANTONESCU MAREȘALUL ROMÂNIEI ȘI RĂȘBOAIELE DE REÎNTREGIRE

*Publicăm mai jos o parte dintr-un articol al Domnului Nicolae Baciu,
apărut în «Stindardul».*

de NICOLAE BACIU
Fost avocat în Baroul de Ilfov

Am primit, acum câteva zile, un volum de 650 de pagini, cu titlul de mai sus, de la Editura Nagard din Milano. L-am citit pe nerăsuflăte și nu l-am lăsat din mână până nu l-am terminat.

E un volum de «mărturii și documente» al Dlui Colonel G. Magherescu, fost în serviciul Mareșalului Antonescu, volum «coordonat și îngrijit» de Dl Iosif Constantin Drăgan.

Acest *Antonescu* este o carte monumentală, scrisă cu mult talent, cu un bogat material istoric și anecdotic, dar și cu o pasiune puternică de admirație și respect pentru tot ce este «Mareșalul Antonescu» și cu o vitriolică ură și mânie față de toți dușmanii acestuia. Când vorbești și când scrii despre țara ta, nu poți să fii decât pasional și, bineînțeles, subiectiv. Nimeni nu poate pretinde unui patriot să fie și obiectiv. Și autorul cărții este un bun român, un adevărat patriot. Aceste alese și firești sentimente de patriotism nu împiedică pe autor și pe coordonatorul documentelor să ne dea o carte impresionantă și sub aspectul informației cu adevărat istorice care, indiscutabil, va rămâne o sursă importantă de documentare, în clarificarea tragicei perioade 1940-1946, trăite de crucificatul Neam românesc.

Fiind printre Români care s-au ocupat de o parte din această materie, răscolind, vreo trei ani, arhivele secrete, politice și militare, de la Londra și Washington, toate documentele ce puteau să clarifice asupra urgiei ce s-a abătut peste Țara Românească, consider de datoria mea să fac câteva comentarii asupra și în legătură cu această importantă carte.

Mai întâi vreau însă să fac un amical, dar ferm reproș Editurii Nagard, care a încorporat în contextul cărții un articol al meu asupra «Sabotărilor de armistițiu de la Stockholm», fără să am cunoștință de carte și de intențiile de a-l incorpora în ea. Normal, în afară de consimțământul meu, ar fi trebuit menționat că articolul meu a fost publicat în «Stindardul» și în «Europa și Neamul Românesc». Nefăcând această precizare, cititorii ar putea avea impresia că articolul meu a fost scris special pentru această carte, ceea ce este inexact.

O BIOGRAFIE IMPRESIONANTĂ

Citind cartea Dlui Col. Magherescu, aveam impresia că mă întâlnesc cu o cunoștință veche, care se prezenta în straie noi, în altă ținută. Citisem cartea lui Larry Watts, *În slujba Mareșalului*, apărută în Editura Ion Dumitru din München și cunoșteam parte din material. Totuși, noua carte *Antonescu* m-a fascinat, m-a pasionat, m-a intrigat și iritat.

Mai întâi, stilul, fraza, condeiul. Sunt alese, plăcute, îngrijite, pentru o adevărată și însemnată operă. Portretul făcut Mareșalului, biografia lui, oficială și neoficială, sunt făcute de mână de maestru, cu vigoare și profunzime, dar și cu suflet. Ion Antonescu defilează pe ecranul Istoriei României, de la nașterea până la uciderea sa în închisoarea Jilava. Apare, rând pe rând, copilul, elevul, soldatul, ofițerul, generalul, conducătorul. Alături de camarad, de soț, apare însă și omul politic și aici cartea ne aduce mari surprize. Mareșalul Antonescu, fără a fi un politician, a fost și un mare om politic, în sensul că a înțeles interesele mari ale neamului și s-a identificat cu ele, încercând să facă și politica realistă ce o impuneau evenimentele. Trebuie adăugată, înainte de a intra în analiza acestei politici, gama, așa zice fresca unei întregi serii de portrete ale figurilor din anturajul Mareșalului și dintre căpeteniile oștirii, unele mai admirabil trasate decât altele. A se vedea portretul Generalului erou Korne.

ADEVĂRUL ISTORIC

Cum istoria Neamului nostru a fost falsificată de mulți, nu numai de comuniști, și în toate felurile, reconstituirea ei trebuie făcută bucată cu bucată, ca reconstituirea unei oglinzi sparte.

În cartea mea *Yalta și crucificarea României*, apărută în franceză cu titlul *L'Europe de l'Est trahie et vendue* am subliniat că nu pot privi și examina problemele românești decât prin prisma și lumina documentelor ultrasecrete din arhivele politice și militare de la Londra și Washington.

Cartea de față vine cu mărturii și documente românești, din Țară, ceea ce permite o comparație, o completare și o verificare a multor probleme. Voi trece în revistă, în mod cronologic, parte din evenimente și le voi analiza subliniind și punctele divergente, acolo unde se ivesc.

I. Cu toate că era atașat educației și politicii franco-engleze, Mareșalul a crezut că singura salvare a independenței și suveranității României mutilate nu putea fi găsită decât alături de armatele germane. În acest scop a luat hotărârile și răspunderea istorică *singur*. Asupra acestui punct autorul cărții, trăit în intimitatea Mareșalului, nu ne dă nici-o precizare în legătură cu jurnalul pe care l-ar fi ținut, zi de zi, Mareșalul Antonescu personal.

Căutând prin arhivele Muzeului militar din Londra, printre dosarele procesului de la Nürnberg am găsit declarațiile procurorului rus, generalul Zorya, care, la 11 februarie 1946, se referea «la hârtiile personale - jurnal al Mareșalului, pe care armatele rusești le-ar fi «recuperat» în înaintarea lor victorioasă» (Auziți, frați Români!), unde a găsit notat, la 6 septembrie 1940, de Mareșal «că el singur și-a luat răspunderea ca să schimbe alianțele României».

II. Ca și cartea fostului interpret oficial al lui Hitler, Dr. Schmidt, Dl Col. Magherescu ne confirmă înalta ținută morală, militară și națională a Mareșalului, în fața lui Hitler și față de Germania. Nici servilism, nici lașitate. În toate întrevederile cu Hitler, Mareșalul a pus întotdeauna problema frontierelor sfâșiate ale României, cerând repararea nedreptăților făcute de Hitler și Mussolini.

III. În ciuda presiunii naziste, Mareșalul Antonescu a protejat pe Evreii din România, și pe plan uman și politic. Autorul arată, cu documente, că «progromurile» din Basarabia și Moldova, imputate armatelor române, au fost în realitate opera SS germane și că Mareșalul personal a pedepsit abuzurile ofițerilor români, când ele au avut loc. (Cazul căpitanului Nicolescu, citat în excelenta carte a lui G. Barbul). Așa se explică declarația Mareșalului, în procesul său din 1946, că «dacă Evreii din Țara Românească mai trăiesc, se datorește numai lui».

IV. Atât din mărturisirile autorului, cât și în documentele găsite de mine, privind inițiativele ieșirii României din război, reiese clar că încă de la tragedia armatelor române de la Cotul Donului, din 18/19 noiembrie 1942, Mareșalul Antonescu și-a dat seama că Germania a pierdut războiul și că, deci, trebuia făcută o politică de interes național, «ca România să nu îl piardă pe al ei». Această concluzie l-a făcut nu numai să inițieze o politică de ieșire din război, prin demersuri în străinătate, dar și să lase opoziției românești (Maniu și Brătianu) toate șansele, dacă Aliații ar prefera să negocieze cu ei. Aceasta explică, dar și

complică totul. Spargerea frontului la Cotul Donului - pusă în spatele soldatului român - era urmarea firească a lipsei de echipament, de muniții, comunicații și ajutoare, pe care Germanii le-au promis și nu le-au dat. Un episod dramatic asupra acestei bătălii îl găsim la pagina 288 a cărții. În fața imensului atac rus și a pericolului ca cele două armate ale generalilor Lascar și Mazarini să fie încercuite, șeful de Stat Major Român, Generalul Steflea, cere telefonic, la București, permisiunea de a se retrage, ca să scape de încercuire. Mareșalul se afla la Predeal. Telefonul fiind deranjat, mesajul nu poate fi transmis, în timp util. Iată de ce depinde soarta unei bătălii și a unei nații!

V. Din toate documentele găsite de mine în străinătate, am ajuns la concluzia că Mareșalul a lucrat mână în mână cu opoziția (Maniu și Brătianu) pentru realizarea hotărârii de a scoate România din război. Nu a ascuns acest fapt nici lui Hitler. Dl Col. Magherescu ne aduce, asupra acestui punct, prețioase informații. Astfel:

1. Când în februarie 1943, Lt.Col. Ivanovici, șeful Serviciului de Informații al Armatei, aduce la cunoștința lui Antonescu că Iuliu Maniu are la locuința sa un post de radio și e în legătură cu Englezii, Mareșalul a pus pe raportul prezentat această rezoluție: «Să fie lăsat în pace. Soarta unei țări nu poate fi pusă pe o singură mână. Dacă aceasta greșește, să fie alții care s-o ia și să o ducă mai departe». Această rezoluție extraordinară explică întreaga atitudine a Mareșalului și față de opoziția românească și față de Rege. Nu numai că a împiedicat găsirea de soluții mai bune, ci a și ajutat la aceasta.

b. Pe plan extern, Mareșalul nu a stânjenit intensă activitate a lui Ică Antonescu, ministrul său de Externe, de a ieși din război, ci, dimpotrivă, l-a apărat public, în fața lui Hitler, încă din 1943: «Cunosc, mein Führer, activitatea ministrului meu de Externe. O îngăduiesc și o tolerez, în ideea că nu e rău ca guvernul german să găsească, la un moment dat, o punte întinsă, prin România, către o eventuală înțelegere» (p. 171).

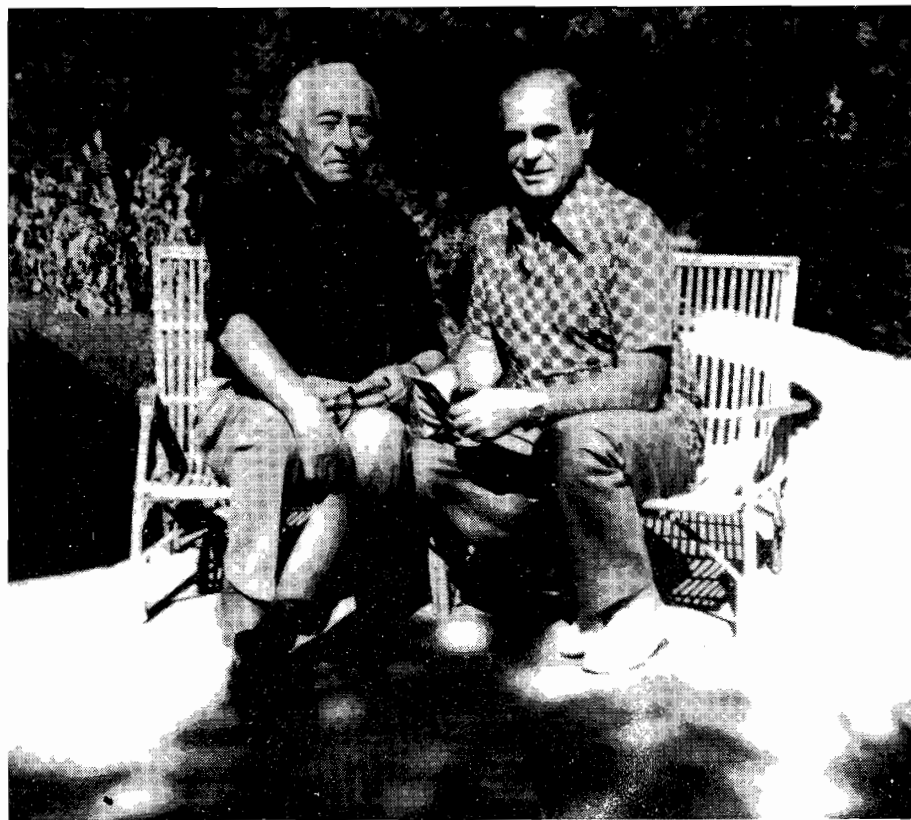
În acest punct, vreau să subliniez, personal, că găsesc nejustificată antipatia autorului față de Ică Antonescu, căruia îi admite totuși abilitatea diplomatică și curajul de a o exercita.

VI. Țin să pun în relief subtila analiză a Dlui Col. Magherescu a încercării Mareșalului Antonescu de a ieși din război, în funcție de poziția frontului din Moldova, în august 1944, ce merita o atenție specială. După vizita făcută lui Hitler, la cererea acestuia, în ziua de 19 august, și după ce a refuzat cu demnitate și cu abilitate să se angajeze «până la urmă» cu soarta Germaniei, Mareșalul se duce pe frontul Iașilor, presat de o puternică ofensivă rusă. După teoria militară a Dlui Col. Magherescu, Mareșalul a ordonat retragerea trupelor române pe linia Carpați - Focșani - Galați - Gurile Dunării, ce ar fi permis nu numai o apărare contra Rușilor, până la acceptarea unor condiții ameliorate de armistițiu, dar și degajarea cea mai perfectă, din punct de vedere militar, de către armatele germane ce se găseau astfel singure, în partea de nord. Rușii nu mai aveau ce căuta în România. În felul acesta, Țara putea ieși din război, fără a fi atacată de Nemți, ținând pe Ruși la distanță, și cu cele mai bune șanse strategice. Un subiect de meditat pentru strategii militari ai noștri din exil.

CE FEL DE ARMISTIȚIU ?

După arestarea Mareșalului Antonescu de către Rege, în ziua de 23 august 1944, s-a pretins că el nu ar fi voit să încheie armistițiul și de aceea trebuia demis și arestat. Această afirmație este absolut inexactă, așa cum am arătat în cărțile mele. În *Antonescu* găsim o serie întregă de detalii care duc, fără cea mai mică umbră de îndoială, la aceeași concluzie.

Mareșalul Antonescu voia, încă din 1943, să scoată România din război. Lucra mână în mână cu opoziția în acest scop, dând mână liberă (hellas) să negocieze, în vederea obținerii unor condiții mai bune. Cum cei trei Aliați au oferit României, prin Știrbey - Vișoianu, condiții ce echivalau cu o capitulare necondiționată și cum Stalin oferise personal Mareșalului Antonescu condiții mult mai bune, el s-a sbatut să obțină de la Anglo-Americani garantarea și de către ei a acestor condiții. Din acest punct de vedere eu sunt absolut de acord cu Dl Col. Magherescu. Divergențele noastre vor veni mai departe. Deocamdată rețin că și autorul cărții este de acord cu mine (și el o dovedește cu documente) că Mareșalul era hotărât să facă

G. Magherescu și J.C. Drăgan, după ce au parcurs și examinat cei mai zbuciumați ani din istoria națională, se află la capitolul concluziilor.

armistițiu și că în acest scop a chemat pe ministrul Germaniei, Clodius, pe ziua de 22 august, căruia, la orele nouă seara, distinsul general Mihai Pantazi, ministrul Apărării Naționale, i-a notificat, în prezența Mareșalului, intenția de a încheia armistițiu. Fruntașul național-țărănist Ion Mihalache era prezent la Snagov. Prezența lui Iuliu Maniu este controversată. Oricum Mareșalul decisese să încheie armistițiu.

Adaug că între documentele secrete descoperite de mine la Londra se află și telegrama ultrasecretă nr. 1386 din 22 august a ambasadorului britanic, Sir Hugesse, către Foreign Office, împreună cu telegrama lui Ică Antonescu trimisă primului ministru al Turciei, prin care se cere armistițiul «Țoți fiind de acord - spunea Ică - Mareșalul, Regele, Partidele». Un al doilea document găsit de mine este telegrama secretă nr. 985 din 1 septembrie 1944 a ministrului Angliei la Stockholm, Sir V. Mallet, adresată guvernului său, în care spune că ministrul de Externe al Suediei l-a informat că, cu opt zile înainte (deci la 22 ori 23 august) guvernul român a informat pe ministrul Suediei la București că acceptă armistițiul de la Stockholm. Telegrama a ajuns numai după opt zile. Cine a sabotat? Păcat că Dl Col. Magherescu nu aduce un răspuns la această chestiune.

PREA MULȚI EROI, PREA MULTE MINCIUNI, PREA MULȚI MINCINOȘI

De la 23 august 1944 și până astăzi Constantin Vișoianu a pretins că el ar fi dat o telegramă cifrată Regelui, de la Cairo, cerându-i să iasă imediat din război. Această declarație o

găsim și în cartea *Reines de Coeur* a lui Guy de Cars și, spre surprinderea mea, o văd citată și de Dl Col. Magherescu. Evident, nu pot să-i reproșez autorului cărții *Antonescu* că nu știe cine e acesta și că nu e un istoric, ci un abil romancier. De aceea, eu nu voi reține - pentru meritul istoric al cărții - nici una din citatele sale «istorice». Nu voi reține nici mărturisirile, memoriile și maculatura Col. Emilian Ionescu, a Generalului Damaceanu sau a Baronului Starcea. Aceștia sunt beneficiarii loviturii de la 23 august; și, ca și Vișoianu, Niculescu-Buzești ș.a., fac pe eroii și prezintă faptele în mod deformat, neadevărat.

Telegrama lui Vișoianu? Nimeni nu a văzut-o până acum. Trebuie înțeles că Vișoianu și Stirbey se găseau la Cairo, în garda permanentă a soldaților-ofițeri britanici. Ei nu aveau nici un contact cu posturi de radio, ca să dea telegrame, decât cu aparatele și sub controlul expres al Englezilor. De primit telegrame, la fel. Ori, eu am pierdut o săptămână întreagă la Londra, căutând, zadarnic, măcar o umbră a unei asemenea telegrame. Dacă o dădea, ea trebuia să existe în arhivele Comisiunii celor trei de la Cairo, cum am găsit absolut toate celelalte telegrame. Dar, după război, mulți viteji se scoală.

Mai importantă este însă soluționarea telegramei de care vorbește Mareșalul Antonescu, ce ar fi sosit, la 23 august 1944, de la guvernul sovietic, pentru el, și care nu i-ar fi fost dată. Istoricii de mâine vor trebui să reia această problemă și să o clarifice, fiindcă ea nu este încă soluționată.

În cercetările mele asupra negocierilor de armistițiu de la Stockholm, nu am găsit nici o telegramă venită de la Stockholm la București, cunoscută de serviciile anglo-americane, nici înainte, nici după 23 august. Nu găsesc indicația unei atari telegrame nici în articolul fostului ministru Fred Nano, publicat în *Journal of Central European Affairs* din octombrie 1951, în care el descrie întregul curs al negocierilor. După expunerea lui, condițiile de armistițiu de la Stockholm au fost clar și definitiv exprimate de Molotov, la 3 iunie 1944. Acestea erau mult ameliorate și includeau reintroducerea Transilvaniei, o porțiune de teritoriu românesc rezervată guvernului român, în care armatele rusești să nu intre, și un preaviz de 15 zile dat Nemților ca să părăsească Țara etc. Deci, normal, de la 3 iunie înainte, Mareșalul trebuie să accepte aceste condiții. Dar el dorea ca ele să fie garantate și de Anglo-Americanii, care, la Cairo, refuzau.

Este curios că Fred Nanu tace asupra perioadei de la 3 iunie 1944 până la 23 august 1944. Să nu mai fi fost nimic nou? S-ar putea ca telegrama de care se vorbește în procesul Antonescu să fie un răspuns sovietic, prin guvernul suedez, la cererea de armistițiu făcută în ajun de Ică Antonescu, prin ei sau prin guvernul turc. O altă ipoteză, ce nu trebuie neglijată, este că o atare telegramă ar fi fost trimisă de George Duca lui Niculescu-Buzești, cu care era în complot, referindu-se la cererea Generalului Aldea de a trece linia frontului și de a negocia cu Rușii. Dar, evident, o atare telegramă putea ajunge la Iuliu Maniu și la Rege, dar nu și la Mareșal sau Ică Antonescu. Până la lămurirea acestui lucru, este greu și prematur să se afirme că telegrama a fost sustrasă Mareșalului și dată lui Maniu și Regelui, care i-ar fi ascuns-o. Cert este că Niculescu-Buzești, șeful Cifrului, era în complot, în legătură permanentă cu șeful Partidului comunist, Lucrețiu Pătrășcanu, cu Palatul. Se zice (spunea Șeicaru) că-l găzduia la Buftea pe Emil Bodnăraș și că putea sabota totul prin trimiterea, netrimitearea sau denaturarea telegramelor. Avea cheia trădării în mâinile lui.

GEORGE BRĂTIANU ȘI 23 AUGUST 1944

Lovitura de stat de la 23 august 1944, care a avut ca tragică consecință capitularea României fără condiții, fără armistițiu, a fost prezentată de foarte mulți scriitori, în toate formele și sub toate aspectele. Volumul *Antonescu* aduce, cu lux de amănunte, fapte și precizări noi. El contribuie la clarificarea acestui act, atât de controversat și cu atâtea consecințe tragice: arestarea Mareșalului Antonescu și a colaboratorilor lui, predarea lor Rușilor, ocuparea Țării (fără luptă), decimarea armatelor luate prizoniere de către Ruși, decimarea armatelor ce au luptat apoi alături de Ruși contra Nemților, până la Budapesta și Praga, decimarea partidelor politice, decapitarea intelectualității românești, pușcăriile, canalurile,

comunizarea forțată a Țării. Toate aceste aspecte din tragedia Neamului sunt istorisite și analizate cu suflet, cu pasiune, cu patimă chiar.

Dar pentru ca volumul să fie complet nu trebuie să-i lipsească nici-o piesă. Eu am obișnuit să pledez pe dosar. Și dosarul nu e complet. Autorul pune în discuție rolul jucat de eminentul profesor și om de stat George Brătianu, fruntaș al partidului Liberal, înainte și în ziua de 23 august. S-a dus la Snagov, l-a văzut pe Mareșal și au convenit ca Mareșalul să facă armistițiul. George Brătianu urma să aducă o scrisoare de la Iuliu Maniu și Brătianu că sunt de acord. Nu i-a găsit, s-a dus la Palat și l-a informat pe Rege, care i-ar fi spus «să-și vadă de treabă, să nu se mai amestece, fiindcă dacă Mareșalul face armistițiul, tot sub călcâiul lui rămânem» sau cam așa ceva. Autorul se referă la *Memoriile* lui George Brătianu. Au existat ele? În ce librărie au apărut și unde? Nu era cazul să se precizeze și să se reproducă pagina respectivă? Sau sunt numai extrase din «declarații» date pe la Securitate când a fost arestat și torturat?

Este păcat că nu s-a inclus în carte declarația lui George Brătianu la procesul Mareșalului. E o lipsă regretabilă ce ne împiedică să aprofundăm această importantă chestiune.

Cred, de asemenea, că în textul cărții - cu atâtea fotografii excelente și comentate cu vtriol - trebuia să-și găsească locul de onoare și fotografia lui Iuliu Maniu dând mâna cu Mareșalul Antonescu, în procesul său. Este un gest de o elocvență istorică ce trebuia imortalizat în cadrul acestei cărți.

Din cuprinsul acestui interesant volum lipsește, de asemenea, articolul Generalului Aurel Aldea, publicat în «Curierul» din 13 octombrie 1944, pe care eu l-am găsit în dosarul secret nr. FO 371-43988 din arhivele de la Londra. În acest articol scris de Generalul Aldea, martor ocular (ce a plătit cu viața greșeala sa) care era în complot la Palat și prezent la arestarea lui Ion Antonescu, găsim - după părerea mea - întregul adevăr. Celelalte versiuni ale lui Emilian Ionescu, Damaceanu, Starcea etc. sunt versiuni de oameni interesați nu numai să se prezinte ca eroi, ci și să placă Partidului Comunist Român. Ori, Partidul Comunist avea tot interesul să-și dea importanță, să-și umfle rolul și mai ales să denigreze pe Mareșal și partidele politice și pe conducătorii lor, fiindcă de la 23 august înainte aceștia erau adevărații dușmani.

CALOMNIERE ȘI DENIGRARE

Falsificarea evenimentelor de la 23 august 1944 a fost, bienînțeles, înlesnită de tăcerea Regelui Mihai, care, până astăzi nu și-a spus cuvântul asupra celor întâmplate la Palat. Dar Partidul Comunist Român, ajutat de ambițiile celor care se găseau în complot, a prezentat o versiune care a dus treptat la calomnierea, denigrarea și întemnițarea frunțașilor național țărăniști și liberali. Cu tancurile sovietice prezente la București era greu ca inculpații să se apere, martorii să fie fără prihană și documentele să fie prezentate. Nu era o judecată, ci o asasinare judiciară. Comuniștii români profitau de fiecare proces ca să facă un act de acuzare public împotriva frunțașilor național țărăniști și liberali. Ei trebuiau să fie legați de activitatea Mareșalului Antonescu și erau vinovați că nu s-au opus guvernului făcut de el, că nu l-au împiedicat să declare război Rusiei, că nu s-au oprit cu trupele la Nistru, că nu au preluat ei guvernul când Mareșalul li l-a oferit în 1943 și, în sfârșit că au voit să facă armistițiu împreună cu el, nu prin eliminarea lui. Ori, în cadrul acestui întreg program, toți cei care au jucat un rol, fie ca inculpat fie ca martor, trebuiau să-și joace rolul.

Așa se explică declarația lui Eugen Cristescu, fostul șef al Siguranței, în procesul Antonescu. Bietul om își juca viața și încerca să și-o salveze. Putem să-i reproșăm? Bineînțeles că nu. Așa se explică, printre altele, că în depoziția lui găsim o insinuare contra Ing. Popovici și R. Georgescu, ce viza direct pe Iuliu Maniu și Partidul Național Țărănesc. Eugen Cristescu pretinde că în 1941 a descoperit un complot de spionaj, condus de cei doi care au primit fonduri de la Englezi pentru agitație politică în Ardealul de Nord, care nu s-ar fi făcut. Aduăcă că Iuliu Maniu a intervenit pe lângă el să nu-i judece și, în acest sens, s-a adresat chiar Mareșalului și lui Ică. Este de regretat că autorul cărții *Antonescu*, reproducând depoziția lui

ANTONESCU, MAREȘALUL ROMÂNIEI
ȘI RĂȘBOAIELE DE REÎNTREGIRE
(653 pagini, 127 fotografii și hărți)
Mărturii și documente, coordonate și îngrijite de
Iosif Constantin Drăgan

poate fi comandată la:

EDITRICE NAGARD
20122 Milano - Via Larga 11,

trimitând un cec bancar de 15 dolari Usa
sau contravaloarea în altă valută,
în care sunt incluse cheltuielile de expediție.

Eugen Cristescu, a reprodus și această parte de depoziție, fără să-și dea seama că el cade în plasa întinsă de Securitate.

Bineînțeles că cei doi au primit fonduri pentru acțiune politică și că Maniu le-a utilizat. Dar putea el să o spună și să deschidă pușcăriile pentru cei ce l-au ajutat? Bineînțeles că trebuia să tacă. R. Georgescu a fost arestat fiindcă avea un aparat de radio și ținea legătura cu Englezii. Dar o făcea cu consimțământul și la cererea lui Iuliu Maniu, cu cunoștința și concursul guvernului Antonescu, emițând chiar din pușcărie, unde a stat patru ani, aducând imense servicii încercărilor de a scoate România din război, prin contactele radio cu Cairo. Pentru aceste acte și curajul lui, zice «Dreptatea», Iuliu Maniu și Partidul Național Țărănesc l-au făcut ministru în 1944, după armistițiu. Voi adăuga că Mareșalul Antonescu personal a garantat viața lui R. Georgescu și a celorlalți, refuzând să-i predea Germanilor, care i-au cerut de două ori, prin Himmler, așa cum am găsit menționat în documentele secrete.

Cum poate să-și închipuie cineva că Mareșalul Antonescu ar fi acordat protecția sa unor oameni ce ar fi fost amestecați nu într-o acțiune politică, ci una de bani și de profituri? Iată de ce trebuie utilizate cu multă prudență asemenea «depoziții», ca și «memoriile» eroilor loviturii de stat de la 23 august 1944.

O altă pagină ce ar fi trebuit să lipsească din această excelentă carte este pagina 314/315, unde se reia acuzarea comunistă contra lui Iuliu Maniu, că ar fi cerut în 1944 Generalului engles Wilson, bombardarea comunicațiilor în România. Cartea Dlui Col. Maghirescu este prea bine scrisă și prea importantă pentru a include - desigur, prin scăpare din vedere - o asemenea calomnie. În cartea mea *L'Europe de l'Est trahie et vendue* am arătat la p. 151 nu numai că Iuliu Maniu nu a cerut așa ceva, dar a și implorat Aliații să nu mai bombardeze Țara. El a refuzat cu demnitate să se preteze la cererile lor de sabotaj în România.

Acum când scriu, am în față mesajul din 3 februarie 1944, trimis Generalului Wilson, prin Ankara, în care, refuzând să facă sabotaj, cum i se ceruse, răspunde: «Îmi cereți să fac acte de sabotaj și violență. Cum pot face eu asemenea acte de sabotaj, când țara mea este amenințată și de Ruși și de Unguri. Nu putem să ne apărăm de Ruși și de Unguri dacă noi vom distruge căile de comunicație și sistemul de apărare. Și aceasta cu atât mai mult cu cât interesul dv este să le găsiți intacte când veți sosi aici». (Maniu încă credea în debarcarea în Balcani).

La 19 aprilie 1944, printr-un mesaj trimis Aliaților, la Cairo, via Ankara, prin Cretzeanu, Iuliu Maniu implora pe Aliați să înceteze bombardamentele, «considerând că aceasta

nu poate decât să dăuneze cauzei aliate și conducătorilor români ce sunt în favoarea tratativilor».

Alte documente asupra bombardamentelor nu mai sunt și dacă ele ar fi apărut în România, sunt cu siguranță ticluite de comuniști, pro cauza.

Iată de ce eu apreciez la justa lor valoare toate amintirile și înregistrările personale, auzite și văzute de Dl Col. Magherescu, dar am rezerve formale față de tot ce vine de la a treia persoană sau din svon public.

«DEBARCAREA ÎN BALCANI»

Aici, în exil, eu am găsit un imens material asupra mistificării deliberate, abil pregătite și întreținute de Aliați asupra intenției lor de a debarca în Balcani. Asupra acestei importante chestiuni am pregătit o serie de articole ce sper să apară în curând. M-aș fi bucurat să găsesc un capitol special asupra acestei probleme în cartea Col. Magherescu, cu amintirile sale de la Cabinetul Mareșalului asupra ei. Aceasta cu atât mai mult cu cât în decembrie 1943 trei parașutiști englezi ajung lângă Snagov și sunt arestați de jandarmeria locală. Se pare că destinația lor era castelul de la Buftea al principelui Barbu Știrbey, socrul lui Niculescu-Buzești, al lui Alex. Cretzeanu și al lui Edward G. Boxhall, șeful Intelligence-ului (MI6) în România. Fiindcă prințul avea trei fete, toate măritate.

Col. De Chastelaine, Capitanul Ivor Porter și Mețianu sunt conduși la București și găzduiți la cartierul general al Jandarmeriei. Aici au discuții, în fiecare zi, cu Generalul Piky Vasiliu, ministru de Interne, generalul Tobescu, șeful Jandarmeriei, și Eugen Cristescu, șeful Siguranței. Postul de radio adus de cei trei parașutiști este pus în mișcare și mesajele guvernului român sunt cifrate și transmise de Col. englez De Chastelaine. Ceva mai mult, acesta, însoțit de Generalul Tobescu, se duce cu mașina acestuia la Snagov, să-l vadă pe Maniu. Ar fi extrem de interesant de știut ce s-a discutat și cum a reacționat Mareșalul, ce se pare că a văzut chiar personal pe De Chastelaine. Ce ar fi dacă Dl Col. Magherescu, acum printre noi, să mai facă un efort de memorie și să ne spună și aceste lucruri?

CONTRIBUȚIE LA ORIGINEA POLITICII ECONOMICE ROMÂNEȘTI

Politica economică actuală românească poate fi definită sau redusă la două concepte originare sau fundamentale: «prin noi înșine» și «centralizarea mijloacelor și a deciziilor». Cum s-a ajuns la aceste concepte sau formule, cum au evoluat în decursul istoriei economice românești și ce perspectivă oferă ele?

I. În perioada fanariotă (1711-1821), centralizarea puterii în mâinile «mafiei grecești» sau a curții fanariote avea ca scop extragerea plusprodusului economiei Țării Românești și a Moldovei și transferarea lui la Constantinopol. Transferul plusprodusului se făcea pe două nivele. Domnitorul fanariot cumpăra tronul și în fiecare an plătea sume considerabile pentru prelungirea domniei. Întrucât nu se făcea o distincție între bugetul țării și al domnitorului, în

mod practic acesta din urmă era beneficiarul. Monopolul turco-fanariot asupra comerțului exterior al țărilor române era al doilea canal important prin care se realiza transferul plus-produsului. În principal acest transfer se realiza prin intermediul unor prețuri arbitrare, de rechiziție de circa cinci ori mai scăzute decât prețurile mondiale. Societatea românească era practic divizată în protipendă fanariotă în mâinile căreia se «concentra luarea deciziilor și preluarea resurselor» și țărănimea română, care practica o economie de subsistență. Această situație exista și în Imperiul Austriac. Țărănimea română din Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș și Bucovina era privată de drepturi, «oaspeti», «usque ad beneplacitum regis». Întregul plusprodus era însușit de pătura suprapusă germano-maghiară.

II. În perioada regulamentară (1821-1856), «centrala fanariotă» a fost înlocuită cu «orașul parazită», iar comerțanții greci au fost înlocuiți de Evrei. «Centralizarea deciziilor și a mijloacelor», cunoscută din perioada fanariotă, a fost înlocuită de un sistem politic-administrativ de esență occidentală, iar desființarea monopolului asupra comerțului exterior a dus la apropierea prețurilor produselor românești la prețurile mondiale. Ţelul politicii economice din perioada regulamentară era producerea unei cantități din ce în ce mai mari de cereale pentru plata occidentală. Partea cea mai mare a plusprodusului sau a excedentului balanței comerciale era transferat de boierime și de pătura comercială evreiască în Occident (Paris, Viena, Berlin). O parte era destinată «orașului parazită». Situația de tranziție a țărilor române de la o colonie orientală la o colonie occidentală a fost folosită de pașoptiști în formularea unui program economic național. Acest deziderat presupunea însă independența politică ce se putea obține numai cu ajutorul Occidentului. Situația economică a populației românești în Imperiul Austriac cunoaște o scurtă perioadă de îmbunătățire după conflictul dintre pătura dominantă maghiară și austriacă (1848).

III. Unirea Principatelor și obținerea independenței României (1856-1881) au creat premisele naționalismului românesc, implicit a conceptului «prin noi înșine». O «centralizare a deciziilor și resurselor» nu putea avea loc întrucât lupta pentru independență nu era încheiată. În această fază istorică, politica economică a fost pusă în slujba obținerii independenței de stat. Acest lucru este evident atât în programul politic al lui Cuza, expus în fața primului parlament al țării (1861), cât și în Convenția vamală dintre România și Imperiul Austro-Ungar (1875). Cuza a proclamat liberalismul economic ca politică oficială pentru a obține sprijinul Occidentului, iar Carol I a forțat încheierea Convenției vamale, pentru a obține de facto recunoașterea independenței. Fără independență de stat nu poate exista o politică economică națională. Această evoluție a politicii economice în România a avut loc paralel cu desființarea Principatului Transilvaniei (1541-1867) și minimalizarea ponderii elementului românesc în viața economică și politică a Imperiului Austro-Ungar.

IV. România «Vechiul Regat» (1881-1918) a căutat, imediat după denunțarea Convenției vamale cu Austro-Ungaria, să practice o politică protecționistă, o materializare a conceptului «prin noi înșine», proclamat de Partidul Liberal. Evoluția economiei românești după pacea de la Adrianopol făceau «o centralizare a resurselor și deciziilor» românești imposibilă. Cu toate succesele parțiale ale unei politici vamale protecționiste, Vechiul Regat nu a putut depăși stadiul unei neocolonii al cărei scop economic era furnizarea de materii prime (grâu, petrol și lemn) metropolei occidentale. Dezbaterile privind strategiile de dezvoltare a țării, la care a participat întreaga elită românească (Martian, Eminescu, Xenopol, Aurelian, Hasdeu ș.a.m.d.), a dezvoltat problemele «coloniilor independente» actuale și au contribuit la fundamentarea conceptului «prin noi înșine». Trei decenii de dezvoltare unilaterală a economiei au dus la Răscoala din 1907, iar înainte de Primul război mondial România importa 80 la sută din capitalul industrial, statul fiind îndatorat în Occident. În fața acestui bilanț catastrofal a fost formulat conceptul de «centralizare a deciziilor și resurselor» de către mișcarea de stânga (socialistă). Efortul Maghiarilor de a desființa romanitatea din K.u.K. după Dualism (1867) a avut ca reacție «Memorandumul» și a întărit mișcarea de întregire națională a Românilor, care a avut loc la 1918.

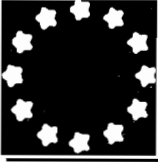
V. Între cele două războaie mondiale, politica economică a României Mari a continuat linia naționalismului românesc «prin noi înșine», fără a putea surmonta decalajul dintre Regatul Vechi, Basarabia, Cadrilaterul (periferie) și Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș, Bucovina (semiperiferie). O preluare a conceptului «centralizarea deciziilor și a resurselor» nu putea avea loc întrucât Metropola occidentală nu ar fi tolerat această politică care se practica la vremea aceea în URSS. Pe de altă parte, mișcarea de stânga, în special Partidul Comunist, care ar fi trebuit să pledeze pentru el, era aservit Moscovei după modelul «centralei fanariote», devenind astfel intolerabil pentru Occident și pentru naționalismul românesc. De aceea, «concentrarea deciziilor și a resurselor» are loc sub influența crizei mondiale din anii '30 și a mișcării de dreapta (legionare). O primă sinteză românească a celor două concepte a avut astfel loc în timpul dictaturii regale și pe întreaga durată a războiului.

VI. După preluarea puterii de către Partidul Muncitoresc Român, politica economică a urmat cursul de «centralizare a resurselor și deciziilor», început în timpul dictaturii regale, de data aceasta nu spre folosul Puterilor centrale, ci în folosul URSS-ului. Naționalizarea mijloacelor de producție și a comerțului exterior au fost urmate de colectivizarea agriculturii. Concentrarea deciziilor și a resurselor în mâna «centralei comuniste» era de fapt o renaștere a vechiului instrument fanariot de extracție a plusprodusului românesc și transferarea lui, de data aceasta nu la a doua (Constantinopol), ci la a treia Romă (Moscova). În acest context, «prin noi înșine» a trecut pe planul doi, atâta timp cât «fratele mai mare, URSS» avea staționate trupe în țară. Rezultatele pozitive obținute prin intermediul «centralizării resurselor și deciziilor» s-au materializat în retragerea trupelor sovietice din țară și în proclamarea «independenței» din 1964. Această epocă se încheie prin moartea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej.

VII. Preluarea puterii de către Nicolae Ceaușescu, transformarea Republicii Populare în Republică Socialistă, a Partidului Muncitoresc în Partid Comunist și a întăririi cursului independent al țării în cadrul blocului comunist au dus la continuarea politicii economice precedente. «Concentrarea resurselor și a deciziilor» și-a păstrat primatul în cadrul politicii economice. «Prin noi înșine» a fost, pentru scurt timp, înlocuit cu o politică de atragere a capitalului internațional. Căderea Șahului Iranului, războiul dintre Iran și Irak pe fundalul crizei mondiale provocate de creșterea prețului țițeiului au dus la creșterea datoriei externe a României la 12 miliarde de dolari. În ultimii cinci ani s-a restituit jumătate, iar până cel târziu în 1990 se va restitui întreaga datorie. După care România nu va contracta datorii externe decât pentru activitatea curentă, comercială. În felul acesta vechiul concept «prin noi înșine» este reabilitat și va forma în continuare, împreună cu «centralizarea deciziilor și resurselor», baza politicii economice românești.

VIOREL SIMION ROMAN

*(Comunicare prezentată la al IV-lea Congres Internațional de Studii Române.
Secția Economie, Paris, , 4 iulie 1986)*

GÂNDURI PE TEMA BASARABIEI de Onisifor Ghibu

Continuare din numărul precedent

182. PE MARGINEA ACTIVITĂȚII DIN BASARABIA DIN ANII 1926-1927

Pentru mine problema Basarabiei și a Românilor de peste Nistru - cu care mă ocupasem foarte deaproape în anii 1917-1918 - a rămas de permanentă actualitate. După o lungă călătorie de studii, pe care am întreprins-o în vara anului 1923 prin județele Ismail, Lăpușna și Orhei, am publicat în presa din Capitală o serie de articole, care au fost strânse în volum și publicate la Chișinău de o societate culturală, sub titlul *Călătorind prin Basarabia. Impresiile unui Român ardelean*. (Tip. Eparhială, 1923, 23 p.). În aceste articole eu arătam marile greșeli pe care le-a comis Statul Român în îndrumarea națională a noii provincii și ceream o serie de măsuri de îndreptare, fără de care îmi dădeam seama că nu putem ține Basarabia în cadrul României. În același timp, relevam ca o nouă problemă națională românismul de peste Nistru, cerând factorilor conducători de la noi măsuri pentru buna îndrumare a ei. Broșura mea a avut onoarea să fie citită de Regele Ferdinand I, care, într-o lungă audiență pe care mi-a acordat-o în iarna anului 1924, mi-a vorbit în cuvinte pline de îngrijorare de chestiunea basarabeiană, făcând apel și la solitudinea mea în cauză.

Când, în primăvara anului 1924, am luat parte, ca delegat al Universității din Cluj, la serbările aniversare de șase ani de la Unirea Basarabiei, am scris din nou, în revista *Societatea de mâine* din Cluj, cuvinte grele în legătură cu stările din Basarabia.

Pot să afirm că, grație solitudinii pe care eu am manifestat-o față de problema românismului de dincolo de Prut și de Nistru, s-a produs apelul pe care l-a făcut în Adunarea generală a Astei ardelen, la Câmpeni, mitropolitul Gurie, direct către Regele Ferdinand, președintele de onoare al venerabilei asociațiuni culturale ardelen, în sensul ca aceasta să-și întindă organizația sa și în Basarabia, spre a aduce acolo mai multă cultură, în loc de politică. Cuvântul de chemare al arhipăstorului Basarabiei a fost ascultat și Adunarea generală ordinară a Astei, ținută în toamna aceluiași an la Arad, a și hotărât cu multă însuflețire, să-și extindă organizația și în Basarabia. În această ordine de idei, s-a ales o delegație de 20 de membri fruntași ai Astei, printre care: președintele V. Goldiș, O. Goga, Sextil Puș-

cariu, I. Lupaș, T. Brediceanu, scriitorul acestor rânduri ș.a. Delegația a hotărât, în urma propunerii lui O. Goga, ca Astra să mă trimită pe mine, pentru timp de cel puțin un an de zile, în Basarabia, spre a înființa acolo o organizație solidă a ei. Basarabeni singuri - zicea O. Goga - nu pot face nimic.

În primăvara anului 1925, însoțit de V. Goldiș, O. Goga, I. Lupaș, T. Brediceanu și Dr. I. Beu, am și fost la Chișinău, spre a lua contactul cu Basarabeni și cu Transnistrienii refugiați acolo, în scopul organizării unei acțiuni solide de unificare sufletească. Urmarea descinderii noastre a fost că s-a format la Chișinău un mare comitet de acțiune, constător din Basarabeni și Transnistrienii, care avea să lucreze mână în mână cu Astra ardeleană. Dar, după plecarea noastră din capitala Basarabiei, comitetul, torpilat de Ștefan Ciobanu, nu s-a mai întrunit nici-o singură dată. Drept urmare, în anul 1926, când a ajuns la cârma țării guvernul Averescu, eu am fost rugat în modul cel mai stăruitor, atât din partea generalului Averescu, cât și din partea lui O. Goga, ministrul de Interne, să primesc a merge pe un an în Basarabia, spre a încerca să aduc lucrurile de acolo într-o ogașă normală.

În adevăr, în Basarabia lucrurile se găseau într-o situație disperată. Administrația liberală din anii 1922-1926 izbutise să înstrăineze în așa mare măsură sufletul basarabean de idealul românesc, încât se părea că totul este definitiv pierdut. Luptătorii naționali care votaseră, în 1918, Unirea, erau, cu extrem de puține excepții, atât de porniți împotriva României, încât vorbeau ca despre un lucru apropiat despre dezmembrarea Basarabiei și de alăturarea ei la Soviete. Singura ei scăpare sunt regimentele roșii - îmi spunea unul din cei mai inimoși luptători de odinioară. România a dat definitiv examenul de totală sa incapacitate de a stăpâni Basarabia.

Pot să afirm că mergerea mea în Basarabia era socotită în acele momente ca ultima încercare de a mai salva ceea ce cu anevoie se va mai putea salva. Cine are în această privință vreo îndoială, să recitească presa din anii 1924-1926 și dosarele cu ancheta parlamentară care s-a făcut în acea provincie; și se va putea îngrozi de cele ce va afla cu privire la stările de lucruri din acea vreme.

În împrejurări ca acelea, nimeni nu se încumeta să mai încerce în mod serios o remediere a situației din provincia ce părea iremediabil pierdută.

Totuși, după călătoria de informațiuni întreprinsă la Chișinău, eu am luat asupra mea răspunderea unei acțiuni salvatoare, cu toată amenințarea de sabotare pe care Șt. Ciobanu mi-a pus-o în vedere în numele lui și al prietenilor lui. Se înțelege că, în vederea reușitei acțiunii mele, aveam nevoie de sprijinul guvernului, pe care mi l-am asigurat în scris, printr-o convenție cu însuși șeful guvernului. Acțiunea mea n-avea să fie o acțiune de partid sau de guvern, ci o acțiune națională pe răspunderea exclusivă a mea, fără nici un drept de amestec al guvernului sau al partidului averescan. Stabilită odată această înțelegere, eu m-am așezat la Chișinău, unde mi-am început activitatea, conform programului meu. Grație chipului în care am lucrat, am reușit să adun, încetul cu încetul, în jurul meu, aproape tot ce avea Basarabia mai bun în toate domeniile vieții publice. Cele două gazete ale mele, *România Nouă*, cotidian, și *Cuvântul Moldovenesc*, săptămânal, pe de o parte, pe de alta regionala basarabeană și despărțământul transnistrian al Astei ardeleni au produs un reviriment moral ca în vremurile mari de la 1917-1918. Însuși Șt. Ciobanu se văzu îndemnat să se înroleze - și încă în primele rânduri - printre colaboratorii mei. Dar, după un timp, intenția lui se evidențiază: el se atașă la mișcarea cea nouă, pentru a o putea torpila mai sigur. Anturat de șleahta gazetarilor străini, dintre care unii s-au dovedit mai târziu a fi în solda Sovietelor, Șt. Ciobanu a dus pe ascuns o acțiune subversivă în contra întregii mișcări, vrând s-o compromită și s-o răstoarne. Din fericire, acțiunea subversivă a lui am surprins-o la vreme și, drept urmare, l-am dat, pur și simplu, afară din postul de secretar general al Comisariatului general al Astei din Basarabia, al cărei conducător eram eu.

Acțiunea inițiată de mine în Basarabia a durat 18 luni. Tot acest timp, eu l-am petrecut la Chișinău, cu foarte puține întreruperi.

Trebuie să mărturisesc că această întreprindere atât de riscantă a mea n-a întâmpinat numai dificultățile inerente situației expuse mai sus. La ele s-au adăugat și alte greutăți, cel puțin la fel de mari. După expirarea primelor cinci luni, guvernul mi-a pus în vedere că nu

mai e aplicat să-mi dea concursul său material, la care se angajase în scris, decât dacă din parte-mi mă voi angaja să fac în foaia mea politica partidului averescan și a guvernului dat de acesta. Am refuzat categoric o asemenea propunere, care mi se părea egală cu o sinucidere a mea, și cu compromiterea pentru totdeauna a cauzei românești în Basarabia, și am continuat imensa acțiune exclusiv pe răspunderea mea morală și materială. Timp de șase luni de zile n-am primit de la guvern nici un singur leu pentru gazeta cotidiană, care îngھیtea lunar multe sute de mii, și nici pentru altceva.

Asociațiunea Astra, care se angajase să ia în bugetul ei pe anul 1927 suma de 3 milioane lei pentru Basarabia, deși încasase de la guvern, ca subvenție, această sumă, n-a dat nici ea nici un singur leu pentru regionala basarabeană, creată de mine din însărcinarea ei. Din aceste cauze, ajunseseam ca, la încheierea primului an de activitate, eu să am un deficit de un milion și jumătate de lei la gazetă, deficit pe care eu trebuia sau să-l acopăr, sau să mă sinucid fiziceste. Întâmplarea oarbă făcu, în ultimul moment, ca ministrul de interne, O. Goga, acuzat de a fi luat în momentul plecării sale de la guvern suma de 13 milioane, să se fi simțit dator a mă salva de la catastrofa în care mă băgase guvernul prin revoltătoarea lui iloyalitate și lipsă de patriotism. Așa că nu m-am mai sinucis. Dimpotrivă - deoarece la data căderii guvernului averescan, eu încă nu-mi terminasem lucrarea așa ca să o pot lăsa în seama altora -, am mai rămas încă cinci luni de zile la Chișinău, spre a putea consolida cât mai bine regionala basarabeană a Astei, ceea ce mi-a și succes, în condiții cum nu se puteau mai bune...

Cu toate acestea, nici activitatea mea din Basarabia în legătură cu Astra n-a rămas fără urmări buclucașe pentru mine. Din cauza lipsei de omenie a lui V. Goldiș, care a refuzat mereu, sub fel de fel de pretexte, să întrebuițeze pentru Astra basarabeană subvențiile încasate de la guvern pentru aceasta și să-mi restituie sumele pe care eu le-am avansat de la mine, timp de 18 luni, în vederea organizării Astei basarabene, eu am fost pus în greua situație ca sau să rețin pentru mine suma de 500.000 lei, pe care la un moment dat Centrala Astei a dat-o pentru Regionala basarabeană și care acoperea sumele avansate de mine pentru Astra, în care caz Astra basarabeană avea să închidă ochii pentru totdeauna, sau să renunț la drepturile mele pentru a salva noua organizație basarabeană față de care Astra-mamă începuse să se poarte cu o vitregie revoltătoare. Ca totdeauna în viața mea, am ales și de astă dată paharul cel mai amar, înfrângându-mi propriul interes, pentru a putea salva marea cauză trădată fără nici un scrupul de către cei de la conducere. Am încercat, mai târziu, pe alte căi, valorificarea dreptului elementar al meu, dar am întâlnit în cale numai meschinării odioase. Am fost nevoit să le dau pe față într-un volum intitulat *Ardealul în Basarabia* (Cluj, 1928, 260 p.), în care am arătat cu documente irefutabile comportarea lui V. Goldiș, care a deservit cauza românească în Basarabia, lăsând această provincie din nou la discreția Sovietelor. Până la intrarea sa în mormânt, V. Goldiș n-a răspuns nici un singur cuvânt la cartea mea, care a fost apreciată cu cele mai mari elogii de întreaga presă românească.

Spre marea mea părere de rău, văzând purtarea incalificabilă a Comitetului Central al Astei, pe chestia avansurilor date de mine în vederea organizării Regionalei basarabene, m-am văzut nevoit să dau Astra în judecată. Tribunalul Sibiu mi-a dat mie câștig de cauză, dar Curtea de Apel din Brașov a înfirmat sentința Tribunalului Sibiu. Sentința Curții de Apel se bazează însă pe falsuri, comise, pe cât se pare, sub presiunea unui fost ministru de justiție, pe care Astra s-a văzut nevoită să-l angajeze ca avocat. Pentru a putea salva pe președintele Astei, profund compromis prin lucrarea mea amintită mai sus, Curtea de Apel, în sentința sa, a falsificat în mod revoltător documentul fundamental pe care se rezima întreg diferendul și a adăugat ca document depoziții de martori care nici măcar nu fuseseră ascultați. Uimit de o asemenea justiție, am comunicat guvernului că nu mă voi mulțumi să fac recurs în casație în contra sentinței, ci voi da în judecată pe înșiși judecătorii de la Curtea de Apel din Brașov, pentru incorectitudine și fals. De teama ca un asemenea proces să nu compromită și mai tare prestigiul Justiției și al Statului român peste tot, guvernul a stăruit pe lângă mine să renunț la reclamația împotriva Curții de Apel, angajându-se ca să achite el toate obligațiile Astei față de mine. Ceea ce eu m-am simțit dator să accept, renunțând de a mai da în judecată pe marii vinovați de la Brașov și de a urmări mai departe, în casație, procesul din care Astra ar fi ieșit

mai mult decât compromisă. Dealtfel, procesul e și astăzi în Casație, dar din motive pe care, din cele precedente, oricine le poate înțelege, eu nu țin să-l urmăresc mai departe...

Am ținut să fac acest lung excurs și pentru a învedera felul meu de a lucra în chestiunile publice; deși după cinci luni de zile guvernul Averescu m-a părăsit într-un mod revoltător, din interese de partid, eu mi-am continuat, cu toate riscurile imaginabile, activitatea până la sfârșit. Și, deși Astra s-a purtat față de mine, din aceleași motive, în modul cel mai vinovat, întrebuițând pentru Transilvania subvențiile încasate pentru Basarabia, eu n-am avut o clipă de îndoială în ce privește datoria mea și am rămas la postul de comandă, de onoare și de primejdie, până când ultimul lucru care mai trebuia făcut, a fost făcut în cele mai ireproșabile condiții.

Așa am înțeles eu să lucrez, indiferent de recunoștința cuiva sau chiar de înțelegerea din partea unuia sau altuia.

183. La acțiunea mea din 1926-1927, începută după apariția celor două cărți ale mele îmbrățișate cu dragoste de către toți Basarabenii, s-au înhămat pe față Halippa, Ciobanu, apoi Pelivan, Gurie, A. Murafa, Harea, Macovei, Tudor, Minciună, Cijevschi, C. Popescu, Trofimov, Dr. V. Bogos, A. Friptu, V. Săcară, Ceapă, Jireghie, Ioncu, Ursinevici, P. Gheorghiu, A. Dicescu (86 de înși!). De nicăieri niciun protest. Transnistrienii Bulat, Ghirea etc. Se ținea departe, singur, Inculeț.

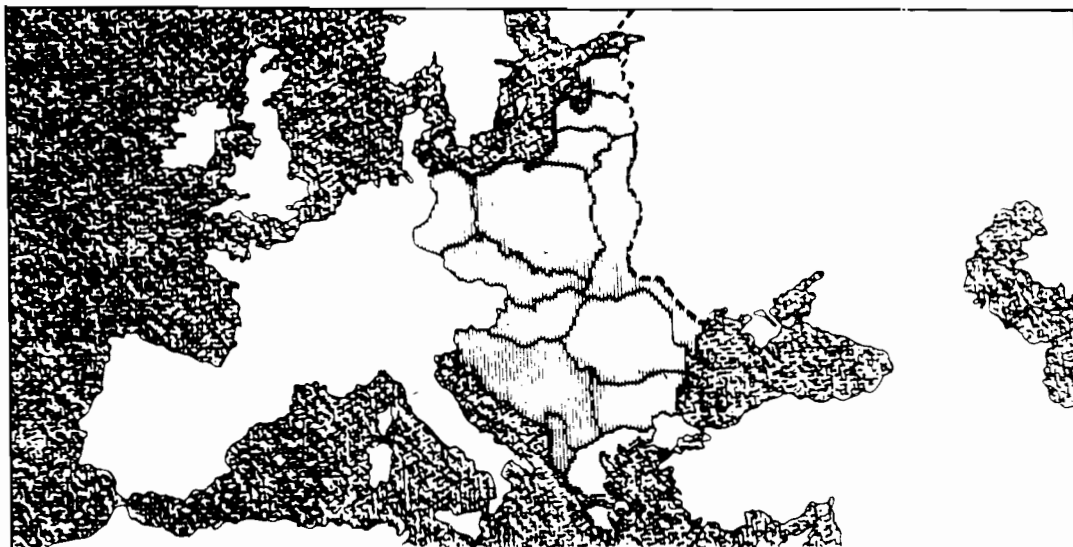
184. STRĂBĂTÂND BASARABIA CU OCTAVIAN GOGA ȘI MIHAIL SADOVEANU.

În 1926-1927, O. Goga era ministru de interne în guvernul prezidat de basarabeanul Alexandru Averescu, vestitul general care a condus bătălia glorioasă de la Mărăști. Încă din primele săptămâni după ocuparea acestui post, Goga mi-a comunicat că vrea să vadă cu proprii săi ochi Basarabia, atât de bântuită de fel de fel de metehne și că în călătoria pe care intenționează s-o întreprindă dorește să aibă ca însoțitori și consilieri pe M. Sadoveanu și pe mine.

Călătoria aceasta a durat aproape două săptămâni, atingând localitățile Cetatea Albă, Vâlcov, Chilia, Comrat, Sărata, Tatar-Bunar, Tighina, Căușani, Chișinău, Orhei, Bălți, Soroca și Hotin, în afară de o mulțime de sate, pe care nu le mai enumăr aici. Pretutindenea s-a luat contact de aproape nu numai cu autoritățile civile, militare și bisericești, ci și cu masele largi ale poporului, în adunări serioase de informațiuni și de îndrumări. În fiecare localitate a luat cuvântul, în afară de ministru, și M. Sadoveanu, uneori, ceva mai rar, și eu. A se vedea în această privință articolele mele *Octavian Goga în Basarabia* în «România Nouă», nr. 110 din 1926 și *Octavian Goga în Basarabia. Amintiri* în «Tribuna», nr. 101, 102, 104, 105, 106 și 109 din 1939.

Aș vrea să amintesc doar atâta, că vizita din Basarabia a avut loc abia câteva luni după cele întâmplute la Tatar-Bunar, unde emisarii ai Rusiei bolșevice au încercat, prin mijloace teroriste din cele mai perfecte, să răstoarne ordinea de stat din Basarabia...

Moscova, 9 Octombrie 1944

“Momentul era potrivit pentru a trata, așa că am spus: “Să aranjăm treburile noastre în Balcani. Armatele voastre sunt în România și în Bulgaria. Noi avem acolo interese, misiuni, agenți. Între noi nu trebuie să existe neînțelegeri pentru lucruri mărunte.

Cât privește Anglia și Rusia, ați fi de acord - l-am întrebat pe Stalin - ca voi să aveți o dominație de 90% asupra României, noi să avem 90% în Grecia și “fifty-fifty” cu voi în Jugoslavia?” În timp ce se traduceau cele de mai sus, am scris pe o jumătate de foaie de hârtie:

România: Rusia ia 90%; ceilalți iau 10%

Grecia: Marea Britanie (de acord cu Statele Unite) ia 90%; Rusia ia 10%

Jugoslavia și Ungaria: 50% - 50%

Bulgaria: Rusia ia 75%; ceilalți 25%.

Winston Churchill

“Cel de al doilea război mondial”

- Memorii -

SUMARUL

New York Spectator, <i>Mareșalul României și războaiele de întregire</i>	1
Nicolae Baci, <i>Antonescu, Mareșalul României și războaiele de reîntregire</i>	6
Viorel S. Roman, <i>Contribuție la originea politicii economice românești</i>	13
Onisifor Ghibu, <i>Gânduri pe tema Basarabiei (nr. 182-184)</i>	16